

25 september 2020

Mottagare
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över promemorian *Möjlighet för universitet och högskolor att ställa krav på lämplighet som särskild behörighet för antagning till lärarutbildning*

Läroförbundet har fått möjlighet att yttra sig till Utbildningsdepartementet angående promemorian *Möjlighet för universitet och högskolor att ställa krav på lämplighet som särskild behörighet för antagning till lärarutbildning* (U2020/03981/UH).

Sammanfattning av Läroförbundets synpunkter

Läroförbundet avstyrker förslaget. De främsta skälen för detta är att lämplighetsbedömning inte har någon klarlagd effekt samt att lärosätena inte skulle tillföras några extra resurser för detta erkänt kostsamma antagningsmoment. Att införa ett prov som gör antagningen mer omständlig och svårare att överblicka, utan att det ger resultat, är enligt Läroförbundet inte rätt väg att gå för att öka lärarutbildningens attraktivitet och ge studenterna goda förutsättningar. Det är också oklart vad lämplighetsbedömningen faktiskt lyckas mäta. Ändringen skulle vidare innebära att resurser som annars används i utbildningen skulle komma att nyttjas under antagningsprocessen. Snarare än att befintliga resurser ska användas till ännu ett område anser Läroförbundet att lärarutbildningen bör tillföras mer resurser, för att öka andelen lärarledd tid och stärka förutsättningarna för den verksamhetsförlagda utbildningen. Det är vad som behövs för att öka lärarutbildningens attraktivitet och ge studenterna bästa möjliga förutsättningar att utöva läraryrket efter genomförd utbildning.

Förslaget i korthet

En ändring i högskoleförordningen (1993:100) ger rätt för lärosäten med statlig huvudman att meddela föreskrifter om särskild behörighet avseende lämplighet för forskarlärarutbildning, grundlärarutbildning och ämneslärarutbildning som påbörjas på grundnivå. De särskilda föreskrifterna ska meddelas utöver andra krav på särskild behörighet. Lämplighet avser förmåga att tillgodogöra sig utbildningsmoment som har direkt anknytning till kommande yrkesutövning lärare.

25 september 2020

Lärarförbundets synpunkter

Inledningsvis önskar Lärarförbundet framföra att det är fortsatt angeläget att adressera lärarbristen genom att stärka lärarutbildningen och förbättra förutsättningarna för lärare att utöva sitt yrke. Det är därtill glädjande att politik och profession delar målen om att öka lärarutbildningens attraktivitet och minska avhoppet från lärarutbildningen. För Lärarförbundet är det självfallet viktigt att de studenter som antas till lärarutbildningen har bästa möjliga förutsättningar att såväl tillgodogöra sig utbildningen som att därefter utöva yrket. Lärarförbundet anser dock inte att ett införande av lämplighetsbedömning i nuläget är en effektiv åtgärd för att uppnå dessa mål.

Regeringen menar att förslaget torde öka utbildningens attraktivitet, vilket är ett djärvt antagande. Precis som regeringen själva medger i remisspromemorian så kommer ett införande av lämplighetsprov att leda till att det blir svårare för presumtiva studenter att överblicka antagningen. Då processen för ansökan och antagning blir mindre tydlig och mer omständlig kan lämplighetsbedömning därför snarare påverka utbildningens attraktivitet negativt. Vidare har Lärarförbundet redan tidigare varnat för att införa särskilda krav och regler som gäller endast lärarutbildningen. Lärarbristen mildras knappast av att det blir krångligare att ansöka och bli antagen till just lärarutbildningen. Lärarförbundets åsikt är vidare att lärarstudenter behöver *motiveras* snarare än *kontrolleras*.

Därutöver är det viktigt att en eventuell lämplighetsbedömning är rättssäker samt att den, som Universitets- och högskolerådet (UHR) uttrycker det: *bedömer förmågor och egenskaper som kan mätas vid ett enstaka tillfälle, som inte varierar över tid och som inte heller kan utvecklas under utbildningen*.¹ Vikten av detta bör inte underskattas. Läraryrket utövas av personer med en mängd olika erfarenheter och bakgrunder, vilket är en styrka i lärarkåren. I en utbildning av hög kvalitet utvecklas också studentens förmågor och färdigheter under studietiden. En del av lämplighetsbedömningen i försöksverksamheten är självreflektion och motivation. Lärarförbundet önskar understryka att reflektion över det egna utbildningsvalet självklart är något positivt, men att det utifrån de erfarenheter som finns i dagsläget inte är klokt att basera antagningen på sådana parametrar.

¹ Universitets- och högskolerådet (2018): *Kan ett antagningsprov minska avhoppet på ämneslärarutbildningen?*, s. 13

25 september 2020

Lärarförbundet är vidare kritiska till att lämplighetsbedömningen, i det fall den ändå ska införas, ska finansieras inom ram. Redan i dag finns stora behov av att öka andelen lärarledd tid på lärarutbildningen, liksom att tillföra resurser till den verksamhetsförlagda utbildningen för att säkerställa en hög kvalitet. Lärarstudenter behöver en utbildning av hög kvalitet för att få bästa möjliga förutsättningar att utöva sitt yrke. Att använda resurser avsedda för utbildningen till att i stället finansiera ett prov ser Lärarförbundet som en olycklig prioritering. Ett införande av lämplighetsbedömning kommer förvisso att vara frivilligt, men staten kan och bör ta ett övergripande ansvar för utbildningens kvalitet.

Regeringen hänvisar till några olika källor för att stärka tesen om att lämplighetsbedömning har positiva effekter. Faktum är dock att den danska studien som omnämns i promemorian visade att lämplighetsbedömning generellt *inte* hade minskat avhoppet från lärarutbildningen². I den analys av lämplighetsbedömning som UHR gjorde på uppdrag av regeringen var också slutsatsen att inte rekommendera ett införande av lämplighetsbedömning grundat på *bristen på generella positiva effekter, förekomsten av negativa effekter, samt risken för att lämplighetsbedömning missgynnar vissa grupper*³. Att andelen avhopp på ämneslärarutbildningen vid Högskolan i Jönköping har minskat, vilket regeringen hänvisar till, är naturligtvis glädjande. Generellt saknas det dock belägg för att lämplighetsbedömning ger positiv och avsedd effekt.

Lärarförbundet är väl medvetna om vad som står i den så kallade 73-punktsöverenskommelsen avseende antagning till lärarutbildning och har förståelse för syftet med lämplighetsbedömning. Att införa resursineffektiva åtgärder som saknar önskad effekt är dock inget Lärarförbundet ställer sig bakom. Då försöksverksamheten visat att lämplighetsbedömningen i nuläget inte fungerar som avsett avstyrker Lärarförbundet att denna möjlighet införs genom att högskoleförordningen ändras. I stället rekommenderas att satsa på att stärka kvaliteten i lärarutbildningen, inklusive den verksamhetsförlagda utbildningen, och förbättra villkoren för läraryrket. Bara så kan vi attrahera fler till världens viktigaste yrke.

Lärarförbundet

Johanna Jaara Åstrand
Ordförande

Camilla Georgsson
Utredare

² Styrelsen for Forskning og Uddannelse (2018): *Kvalitet og relevans i læreruddannelsen*, s. 16-17

³ Universitets- och högskolerådet (2018): *Lämplighetsbedömning av sökande till lärarutbildningar*, s. 7